

Pokročilé operační systémy

Jednoúlohový operační systém

Petr Krajča

Katedra informatiky
Univerzita Palackého v Olomouci

Co máme

- zavaděč jádra operačního systému
- zapnutou podporu chráněného 32bitového režimu
- základní obsluhu periférií
 - textový výstup
 - vstup z klávesnice
 - práce s pevným diskem
- souborový systém
- práci s binárními soubory

Co nemáme

- obsluhu systémových volání
- standardní knihovnu
- podporu pro spouštění programů
- uživatelské rozhraní
- systémové nástroje
- přepínání mezi privilegovaným a neprivilegovaným kódem

...a zatím nebudeme mít

- ochranu paměti
- multitasking

- standardní řešení v podobě přerušení
- přidán handler pro přerušení (0x80)
- chování kopíruje rozhraní Linuxu (možné spouštět programy na obou platformách!)
- od běžné obsluhy přerušení je nutné povolit vyvolání přerušení z uživatelského prostoru (mírná změna v IDT entry, viz `irq.c`)
- obsluha přerušení má jinou volací konvenci (než `cdecl`)
- konverze v `isr_syscall` (`irq-asm.h`) a dále obsluha v `syscalls.c`

- obalující volání nad systémovými voláním
 - část dle specifikace jazyka C, část dle POSIX
 - staticky linkovaná knihovna
 - archiv objektových souborů + vygenerovaný index se symboly
- ```
libc_pops.a: libc_pops.o string.o syscalls.o start.o
ar -rc libc_pops.a libc_pops.o syscalls.o start.o string.o
ranlib libc_pops.a
```
- při linkování programů nutné doplnit cesty k naší implementaci standardní knihovny  
`-L../libc/ -I../libc/include -lc_pops`
  - jako vstupní bod se bere funkce `_start`
    - nutné zajistit předání argumentů funkci `main`
    - korektní ukončení systémovým voláním `exit`
    - viz `external/libc/src/start.asm`



- téměř hotová
  - máme prostředky, jak číst soubory (viz `kmain.c`, varianta 1)
  - umíme přečíst formát ELF a jednotlivé části nahrát do paměti (viz `kmain.c`, varianta 2)
  - zbývá zavolat vstupní bod programu
- předpokládáme, že je program nahráván od `0x00200000`



- plyne přímo z toho, že máme podporu pro spouštění programů
- ovládání systému může řešit vyčleněný program (command shell, viz `external/coreutils/cosh.c`)
- command shell spuštěný
  - po inicializaci systému
  - po skončení každého procesu (systémové volání `exit`)
- práce se systémem formou systémových volání a spouštěním dalších programů/nástrojů (systémové volání `execve`)
- systémové nástroje možné řešit jako součást command shellu nebo jako samostatné programy

## Poznámka

- v tomto bodě máme OS typu MS-DOS nebo CP/M



## Dílčí problémy

- 1 podpora ring3
- 2 přepnutí z ring3 do ring0
- 3 přepnutí z ring0 do ring3
- 4 nastavení zásobníků
- 5 rozložení paměti

## Podpora ring3

- vyžaduje přidání dvou segmentů do GDT, viz `pm_boot.asm`
- kódový a datový segment s `DPL=3`, v rozsahu celého paměťového prostoru
- ochranu paměti budeme řešit na úrovni stránkování (segmentace má omezenou podporu v překladači)





## Přepnutí z ring3 do ring0

- součástí záznamu v IDT je selektor kódového segmentu
- DPL aktuálního kódového segmentu udává CPL
- při obsluze přerušení získáme přepnutí režimu procesoru téměř automaticky
- aktuální pozice CS:EIP a EF uloženy na zásobník (jaký?)

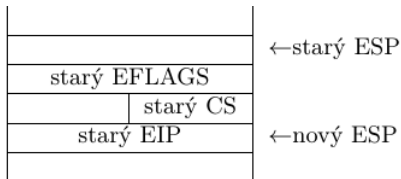
## Přepnutí z ring0 do ring3

- trochu tricky řešení
- jsme v ring0 a přesvědčíme procesor, že již v ring3 byl a chceme se do něj vrátit
- nastavíme obsah zásobníku, jak kdyby došlo k přerušení, a provedeme instrukci `iret`

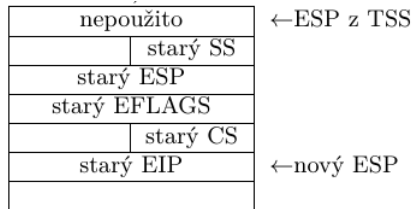


- pro každý režim potřebujeme jeden zásobník (jádro se nemůže spoléhat na korektní nastavení ESP)
- při přepnutí režimu procesoru nutné změnit zásobník
- k tomu se používá Task State Segment
  - speciální segment popsany v tabulce GDT
  - selektor uložený v registru TR
  - používal se pro hardwarové přepínání úloh
  - umožňuje definovat adresy zásobníků pro jednotlivé režimy procesoru
  - viz `tasks/tasks-asm.asm`
  - ostatní segmenty nutné řešit ve vlastní režii

- obsah zásobníku se po přerušení liší podle toho, jestli došlo ke změně režimu procesoru nebo ne
- nedošlo ke změně



došlo ke změně



- viz `tasks/tasks-asm.asm`



- 0x00050000 – zásobník jádra (roste dolů)
- 0x00070000 – začátek kódu jádra
- 0x00080000 – TSS
- 0x000a0000 – záležitosti BIOSu
- 0x00100000 – halda jádra
- 0x00200000 – kód a data programu
- ... break ... (podle velikosti programu, viz systémové volání brk)
- 0x003f0000 – zásobník uživatelského prostoru
- prostor pro argumenty programu (viz systémové volání execve)